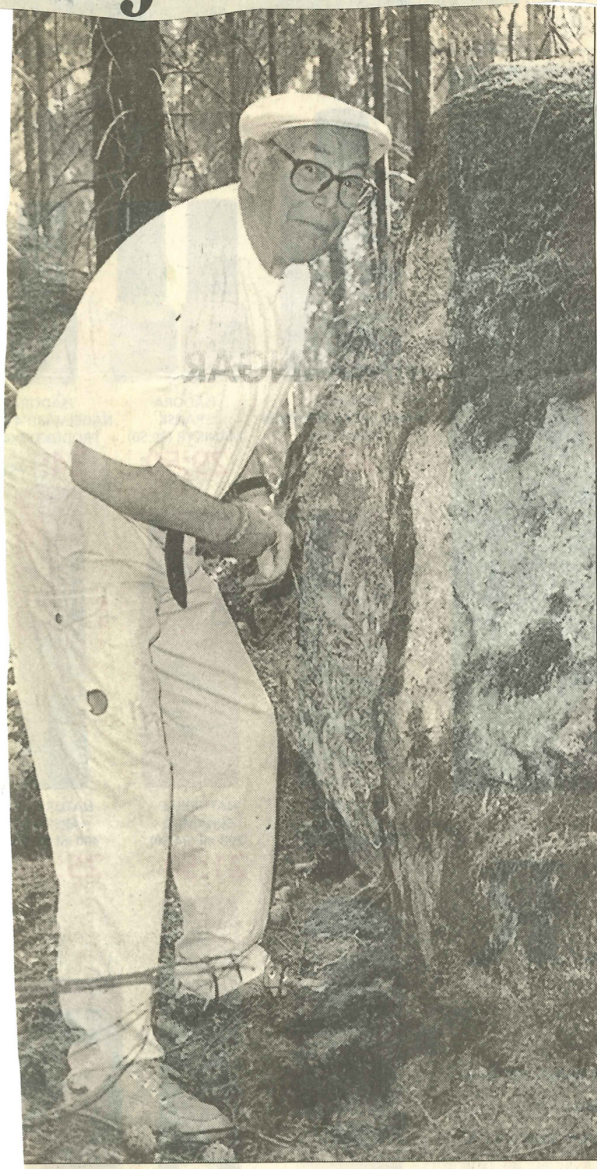

På jakt efter kung Karl XII:s sten

SMP. del
20.7.95

"Här sköt Karl XII en björn" lyder inskriptionen på den sten som enligt traditionen ska finnas någonstans i trakterna av Idemåla.

Detta skulle ha kunnat vara ett viktigt kulturminnesmärke. Om Karl XII någonsin besökt Södra Sandsjö. Om det hade funnits björnar i trakterna på 1700-talet. Och om man hade kunnat finna stenen.

Egentligen började berättelsen om Karl XII:s försvunna sten när soldaten Ehn i Idemåla en dag i början av seklet glömde att lägga undan sina stenhuggerverktyg.

Liksom många andra soldater hade Ferdinand Ehn en hel hopar ungar i torpet. Och liksom andra barn var dessa pigga på upptåg.

Oanade möjligheter

När de påhittiga bröderna Albert och Kalle fann sin fars verktyg tändes det säkert ett

Fel sten. Nej, här fanns det sannerligen ingen inskription, konstaterar Gösta Sjöstrand, som följt med på jakt efter Karl XII:s försvunna sten. Men det borde handla om en bumling av den här storleken.

ljus i deras ögon. Tänk, vilka oanade möjligheter att hitta på nya hyss!

Ut i skogen bar det. Pojkarna letade nog ett bra tag innan de fann vad de sökte: ett pampigt flyttblock som bara väntade på att prydas med en inskription.

Förbluffande

"Här sköt Karl XII en björn" blev det förbluffande meddelande som högs in i stenen. Förbluffande av två skäl: dels har Karl XII med all sannolikhet aldrig besökt trakterna, dels fanns det inte en björn att uppbringa i Södra Sandsjö på 1700-talet.

Nöjda med sitt värv återvände pojkarna hem. Och här kunde historien ha slutat. För även om en och annan skogsvandrare lyfte på ögonbrynen inför den förvånande inskriptionen så blev den tagen för vad den var: ett tämligen oskyldigt pojkstreck.

60-talssensation

– Men 50 år senare, på 1960-talet, spred sig ryktet om Karl XII:s sten till dåvarande ordföranden i hembygdsföreningen, berättar Gösta Sjöstrand, som är föreningens nuvarande ordförande. Och han hade aldrig hört ett ord om några klåfingriga soldatsöner.

– Visst lät det som en sensation att Karl XII skulle ha varit här på björnjakt. Men innan folk hann gå man ur huse

för att jaga rätt på stenen kröp sanningen fram. Det "historiska minnesmärket" försjönk i glömska igen. Och stenen är och förblir försvunnen.

Öster om soldattorpet

Inte ens Gösta Sjöstrand lyckas hitta den när han tillsammans med Rune Persson från Idemåla och hunden Zena följer med Smålandsposen ut på stenjakt.

– Men det måste vara stenen av den här typen, säger han och skrapar bort mossan från en jättelik bumling. Om den ska finnas någonstans i skogsmarkerna öster om Idemåla soldattorpet.

Gösta Sjöstrand har en möjlig förklaring på varför den beryktade stenen är så löst försvunnen:

– Kanske kunde inte soldatpojarna hantera, sina verktyg. Kanske lyckades inte hugga tillräckligt djupa för att inskriptionen skulle bevaras.

Skogen bär på minnen

Men även om Karl XII:s sten inte står att finna i de skogarna många andra minnen från det förflutna. I botten, igenvuxna odlingsmossar, rester av gamla stammar, torp och backstugor.

Södra Sandsjö hembygdsförening har lagt ner ett stort arbete på att bevara många minnen som möjlig

Soldattorpet. Här bodde soldaten Ehn, som en gång glömde att lägga undan sina stenhuggerverktyg. Gösta Sjöstrand och Rune Persson är båda aktiva i Södra Sandsjö Hembygdsförening, och de har inget emot att följa med på jakt efter försvunna stenar.

eftervärlden. Bland annat har man märkt upp mer än 300 torp- och backstugegrunder. Detta gjorde föreningsmedlemmarna redan på 1960-talet. Faktum är att Södra Sandsjö Hembygdsförening var en av de allra första som blev färdiga med sin torpinventering.

Senast nu i vinter har föreningen arrangerat en studiecirkel på temat "Kulturmiljövård i skogen". Och som ett

resultat av denna håller man nu på att gå igenom skogsmarkerna för att finna så många spår efter våra förfäder som möjligt. Tanken är att försöka skapa en kulturstig för allmänheten.

Läsa det förflutna

– Om vi inte kan bevara spåren så blir vi den sista generationen som kan läsa vårt

förflutna i skogen, säger Gösta Sjöstrand.

Och vem vet vad Gösta Sjöstrand och de andra springer på när de ger sig ut i skog och mark för att söka kulturminnen.

Kanske hittar de rent Karl XII:s försvunna sten.

Text och foto
MAF
PETERSSON-ENGNE